

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

Christelijke kerk

Wat bepaalt, of een kerk christelijk is?

B. Luiten ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - B. Luiten	
Christelijke kerk	629
<i>Meditatief</i> - A. Kamer	
Blijf in het licht	633
<i>Wandelen met God</i> - J.T. Oldenhuis	
Wo man singt...	634
<i>Achtergronden</i> - W. en K. Wierenga	
De gaven van de Geest 2	636
<i>Van binnen naar buiten</i> - P. Houtman	
Arm en rijk in de Bijbel (1)	639
<i>Lied van de week</i> - J. Smelik	
Liedboek gezang 332: Heer Jezus, Gij die als een kind	642
<i>En verder...</i>	
Uit de kerken, Persberichten	

Wanneer ben je een christen? Als je Christus aanvaardt en Hem volgt, in alles.

Dat zal dan ook voor de kerk gelden. Zij is christelijk wanneer zij Jezus Christus aanvaardt als Hoofd, en Hem alleen, om alles van Hem te verwachten en zich in alle dingen door Hem te laten leiden.

Daarover zullen allen die dit lezen het wel eens zijn, vermoed ik. Dit is wat wij van harte willen zijn en wat ons heel diep samenbindt.

Waarom is er dan toch spanning in onze kerken? Waarom is er zoveel bezorgdheid over en weer? Zien we dan toch iets over het hoofd, dat wezenlijk is voor de christelijke kerk?

Dat zou kunnen zijn.

Christen zijn is namelijk niet alleen het aanvaarden van de Christus. Het is niet alleen een kwestie van principieel kiezen. Ook niet alleen van inzet en activiteit.

Met Christus één

Wij belijden dat je christen wordt door *te delen in zijn zalving* (HC zondag 12). Christus betekent 'gezalfde', een christen heeft dat ook in zich. Door zijn Geest worden wij hierin één met Hem.

Gezalfd waartoe?

Kijk naar de Christus, Hij werd aangesteld tot *dienaar*.

Hij is groot, zeker, Hij is de eeuwige God. Maar hij aanvaardde de taak om Verlosser te zijn, in die taak werd Hij knecht. Zo kondigde Jesaja Hem aan, als de knecht van God. De knecht zonder aanzien, die veracht en miskend zou worden, en toch zijn taak zou volbrengen. Ook Paulus schrijft over de nederigheid van de Christus: Hij liet alles achter, werd mens, werd gedood, aan het kruis nog wel. Lager kan niet. 'Christus' staat voor heel trouw, *tot alles bereid*, uit liefde voor de mensen en de hele schepping. Wij belijden dat Hij onze profeet is, en onze hogepriester en onze koning. Die zin kennen we maar al te goed. Maar je kunt het ook anders formuleren. Namelijk dat Jezus zegt: Ik ben jouw priester in de hemel bij God, Ik bid dag en nacht voor je. En Ik ben je profeet, die tot je spreek en blijf spreken, want dat heb je nodig. En Ik ben je koning, om je te regeren en te bewaren, je bent namelijk elk moment in gevaar.

Hij wil dat we leven door Hem, dat zijn leven ons leven wordt...

Als je het zo eens beluistert, raak je onder de indruk van de *voortdurende bereidheid* van deze knecht, om met al zijn krachten en mogelijkheden je te dienen. Zo is Hij! Dit is de 'Christus' ten voeten uit, eerst in vernedering op aarde, nu in heerlijkheid vanuit de hemel. *Een christen is hij, die hierin één met Hem wil zijn.* Die diezelfde gezindheid wil ontvangen, door de heilige Geest.

We lezen dat we de Verlosser moeten 'eten en drinken'. Hij wil dat we leven door Hem. Dat zijn leven ons leven wordt, zijn gezindheid onze gezindheid, zijn bereidheid onze bereidheid.

Wie zijn Geest ontvangt, wordt tot heel veel bereid. Wie meer van de Geest ontvangt, wordt tot nog meer bereid.

Zo is een christen.

Zo is de christelijke kerk.

Samen knecht

Dit gaat verder dan je helemaal willen inzetten voor Hem. Dat klinkt wellicht wat vreemd, maar ik zal proberen het uit te leggen. Ik heb mensen meegemaakt, die naar eer en geweten zich volledig gaven in zijn dienst. Ze zouden alles wel voor de Heer willen doen. En toch ook niet, en ze waren het zich niet eens bewust. Want op één of andere manier hadden ze een grens getrokken waarbij ze een duidelijk 'nee' lieten horen. Waar die grens liep? Bij wat hen aanstond, bij wat ze passend vonden (bij zichzelf). Alles wat daar buiten viel, daarvoor wilden ze zich niet inzetten. *Daartoe waren ze niet bereid.* Dat vroeg de Heer niet van hen, daar gingen ze zonder meer van uit, daar dachten ze niet eens over na.

Zoiets kan ook gelden voor diegenen die heel principieel willen zijn als christen. Die mensen spreek ik gelukkig regelmatig. Toch kunnen ze met al hun principes vooral warm lopen voor hun eigen keuzes daarin, voor wat zij zelf belangrijk vinden. In wat ze voor zichzelf niet zo belangrijk vinden, zijn ze ook niet zo principieel. Zijn ze ook tot veel minder bereid. Menselijk gezien is dit te begrijpen.

Maar voor een christen zijn dit blinde vlekken. Want een knecht zoekt niet uit. Hij is knecht, hij heeft te letten op zijn Heer, wat die van hem verlangt.

Een christen kan niet selecteren in de roeping die van God komt. Hij kan niet de ene helft van zijn christen zijn oppakken en de andere helft laten liggen, ook al investeert hij in die ene helft al zijn energie.

Volgens mij zit daar een punt van aandacht. Menigeen heeft heel zijn leven voor God over, terwijl hij toch niet alles wil doen wat God van hem vraagt. Dat geeft spanning in het leven. Ook in de kerk.

Blinde vlek

Vandaag wil ik graag aandacht vragen voor dat deel van ons christen zijn, dat aan onze kant zo gemakkelijk blijft liggen. Voor onze blinde vlekken dus.

Het zijn bijv. de *mensen* die Hij op ons pad brengt, die we liever niet zien. Omdat ze zo anders zijn, of andere dingen willen.

Het zijn de *situaties* waarin Hij ons brengt, waaraan we liever geen aandacht besteden. Omdat we ze moeilijk vinden, of confronterend..

Het zijn de *vragen*, die wij liever niet horen. Omdat we ze lastig en kritisch vinden, omdat ze ons storen in de rust die we dachten te hebben.

Je kunt je er gemakkelijk voor afschermen allemaal, je doet immers genoeg andere dingen? Je kunt je energie wel kwijt. Maar dan selecteer je wel, ten onrechte, waardoor je je afsluit voor wezenlijke vragen en ontwikkelingen en je eigen mogelijke aandeel daarin.

Ik signaleer bijv. dat er tamelijk grote verschillen zijn ontstaan in hoe wij onze erediensten ervaren. Op zich is dat niet zo erg. Vaak gaat het om niet wezenlijke zaken, die mensen ook verschillend mogen ervaren. Ernstiger is evenwel, dat er over de brede linie (over en weer) nogal wat bereidheid ontbreekt om de ander daarin te leren verstaan. Terwijl er wel geoordeeld wordt, puur redenerend vanuit de eigen ervaring en zienswijze. Daarbij trekt menigeen zijn eigen willekeurige grens, om alles daarbuiten een blinde vlek te laten.

en wie zei dat?

Laatst was er wat andere muziek in kerk, en er werd laagdrempelig gepreekt met het oog op een aantal buitenkerkelijke gasten. Prompt

zegt iemand na afloop: 'dit was geen eredienst'. Zo vanuit zijn eigen gevoel, zonder enig argument of een poging daartoe. En wie zei dat? Iemand die jarenlang in de kerkenraad heeft gezeten, die voor God alles zou willen doen en voor Hem zijn laatste euro zou willen offeren. Iemand met een hart vol bereidvaardigheid dus. En tegelijk met zijn eigen weigeringen. Want God vroeg op dat moment een ander 'offer', en daartoe was hij niet bereid. Welk offer? Het aanvaarden van zijn broeders en zusters die anders zingen dan hij. En van een aanpassing voor mensen, die God op ons pad bracht. Had hij dat allemaal moeten aanvaarden? Ja, want het was uit de heilige Geest. Maar dat zag hij niet, *hij kon het niet zien*, het was zijn blinde vlek.

Leren aanvaarden

Dit is niet zomaar een voorbeeld. Want op dit niveau gebeurt er heel veel, of liever gezegd, gebeurt er heel veel niet. Dit kan een hele gemeente raken, die daardoor op slot komt te zitten en leden in de moeite brengt. Ook kan dit veroorzaken dat van plaats tot plaats kerken van hetzelfde kerkverband uit elkaar groeien. Stel, je hebt een gemeente waar alles heel vertrouwd toegaat. Met traditionele erediensten, zoals dat wordt genoemd. De predikant is veel aan het woord, vrijwel als enige. Hij is ook vrijwel de enige die de eredienst heeft voorbereid, samen met de organist en de koster die op vrijdagavond het liturgiebriefje kregen. We noemen dit even type a.

Daarnaast heb je ook een gemeente, waarin men de eredienst wat meer gezamenlijk voorbereidt. De predikant verzorgt de verkondiging, maar hij heeft daarover contact gehad. Dat blijkt ook uit de inbreng van anderen. Een muziekgroepje heeft geoefend op een paar liederen. De kleine kinderen hebben bij het onderwerp een werkje gemaakt, en komen dat na de preek laten zien. Het gaat daardoor allemaal wat minder voorspelbaar. We noemen dit even type b.

Nu gaat het er mij niet om, een voorkeur uit te spreken voor a of b.

Ik wil wel signaleren hoe deze verschillen, die vrij oppervlakkig zijn, toch in hoge mate bepalend zijn geworden voor de manier waarop christelijke mensen en kerken naar elkaar kijken. Mensen uit gemeente a moeten er niet aan denken dat ze lid zouden zijn in b. En andersom. Ze houden dat 'andere' liefst mijlenver bij zich vandaan. Waardoor de verschillen in stand worden gehouden en steeds dominanter worden. Ook steeds irritanter. En denk niet, dat deze scheidslijn alleen tussen de gemeentes loopt, nee, zij loopt er ook dwars doorheen. Mensen komen naar de eredienst, maar zitten soms al klaar om weg te lopen als het hun niet bevalt. Of ze blijven bij voorbaat weg.

Hoezo bereidheid?

Hoezo gezalfd tot christen?

Moeten we alles dan maar aanvaarden? Ja, als het uit de heilige Geest is wel. Hij bouwt de kerk namelijk. Hij voegt je samen, ook met die levende stenen die zo anders zijn. Je kunt je broeders en zusters toch niet bestellen, naar eigen snit en smaak? Je ontvangt ze precies zoals de Geest ze geeft. Allemaal gezalfd om met Christus één te zijn. Samen dienstbaar voor God en alle mensen. Voor de Heer zingen wij samen, met alle denkbare instrumenten, maar alleen een orgel is ook goed.

moeten we alles dan maar aanvaarden?

Het punt waar alles om draait is: *is dit uit God, tot zijn eer, naar zijn wil?* De maatstaf om daarop het antwoord te kunnen geven heeft niemand *in zichzelf*, en zeker niet in zijn eigen gevoel. Wij toetsen aan het eeuwige Woord, en om dat goed te kunnen doen zullen we er eerst voor moeten buigen. Buigen als een knecht, als een *christen*. Niet mijn wil, Heer, maar laat uw wil geschieden. Zo gaat dat in een ware christelijke kerk.

Afzien

Als predikant kun je er lelijk tussen zitten. Ook als gemeentelid. Het ene deel van de gemeente wil al die flauwekul niet en schudt steeds bezorgder het hoofd, het andere deel vraagt zich af waarom wij ons aan zoveel regels gebonden hebben en snakt naar enige ruimte in de hantering ervan.

Hoe kun je dan in vredesnaam iedereen zijn zin geven? Je kunt lang proberen overal tussendoor te laveren, maar daar komt eens een eind aan. Zo diplomatiek kan niemand zijn. *En vooral: zo houd je een gemeente niet bij elkaar.* Hoe wordt een gemeente tot een hechte eenheid? Door de Geest en het Woord van God, niet door de handigheid van een dominee die altijd maar probeert te schipperen tussen wat iedereen wil. Het is ook in het geheel mijn roeping niet om het iedereen naar de zin te maken. Sinds wanneer gaat het erom in de christelijke kerk, dat iedereen het naar zijn zin heeft? Het volgen van Christus is altijd een *afzien van jezelf*. De gezindheid van Christus betekent altijd, dat je *de ander belangrijker vindt dan jezelf*. Of minstens even belangrijk. Dát wil ik iedereen vertellen! Dat als je de ander ziet in de kerk of op je werk, er door je heen gaat: 'wat zou ik het fijn vinden als jij ook behouden wordt'. Als je dat wenst, leg je die ander geen strobreed in de weg om Christus te vinden, integendeel, je bent tot alles bereid. Daar ben je christen voor. Mogen we dat aan elkaar vragen in de kerk van Jezus Christus?

Het frappante is, dat de meeste kerkleden op deze manier wel aanspreekbaar zijn. Ik ontdek dat steeds weer tot mijn verrassing en bemoeiding. Zo kan ik praten met oud en jong, en

verbondenheid ervaren. Maar het kan natuurlijk niet zo zijn, dat ik de verbindende schakel ben tussen de één en de ander. Die plaats komt mij niet toe, dat kan ook niemand van mij verwachten. De schakel tussen de één en de ander is Jezus Christus, en Hij alleen. Doordat wij Hem ontvangen, zijn leven, zijn Geest, zijn gedachten, zijn gezindheid, zijn bereidheid tot alles.

Dus zullen we in de gemeente aandacht aan *elkaar* hebben te geven. Weg met die blinde vlekken. Weg met die eigen selectie binnen Gods roeping. De Geest brengt mensen op je pad, om er een broeder of zuster voor te zijn of te worden. Hij wil dat je elkaar leert verstaan, dat je daarin investeert en dat je elkaar van harte aanvaardt. En dat je wilt *ontdekken* wat Hij je in die anderen geeft. Als dat gebeurt, en gelukkig zijn daar voorbeelden van, kan er ineens zoveel herkenning zijn. Herkenning en eenheid die veel dieper gaan dan die oppervlakkige verscheidenheid. Gods zorg voor je wordt zichtbaar in je broeder en je zuster. Ook kan Hij je door hen verder helpen, je laten inzien wat je eerst niet zo zag, zodat je groeit in verbondenheid én bereidheid.

Wat uit de Geest is, is niet raar

Al gaat het om oppervlakkige verschillen, daarom zijn ze niet onbelangrijk. Want ze brengen aan het licht wie wij in ons hart zijn. In dit verband komt steeds in mijn gedachten wat Paulus schrijft aan de 1 Korintiërs 2. Hij schrijft hun *‘dat wij de Geest van God hebben ontvangen opdat wij zouden weten wat God ons in zijn goedheid heeft geschonken’* (vers 12). Wie de Geest ontvangt, krijgt te zien wat God ons in Christus geeft. Dan kun je heel veel opsommen, van verrassende genade tot en met eeuwig leven. Maar vergeet in een blinde vlek niet de veelkleurigheid van de gemeente. Die krijg je ook! En wat de Geest veelkleurig geeft, zullen wij niet allemaal grijs maken, of allemaal groen of blauw, onderworpen aan onze eigen eisen.

In dit verband zegt Paulus: *‘Een mens die de Geest niet bezit, aanvaardt niet wat van de Geest van God komt, want voor hem is het dwaasheid’* (vers 14). Dat is iets om over na te denken. Als je niet kunt onderscheiden wat uit de Geest is,

Alleen is mijn lijstje langer dan zonden met drank, sex en geld.

Wat ik nu wil benoemen is, dat een christen alleen een christen kan zijn, wanneer hij werkelijkheid bereid is héél zijn leven aan God te geven *tot een levend dankoffer* (Rom. 12, HC zondag 12). Daarin hoeft niemand nog volmaakt te zijn, je mag erin groeien. Maar dan wel zo, dat je daarin niet selecteert. We mogen in ons offer niet terughoudend zijn. Zodat wij tegen beter weten in blinde vlekken in stand houden, om ons vooral toe te leggen op de principes die ons goed liggen.

een offer, dat is wat je uit handen geeft

Een offer, dat is wat je uit handen geeft. *Je wijdt je leven aan God, zonder daarbij grenzen te stellen vanuit jezelf.* Om je zo te geven aan de gemeente, die God aan jou geeft. Om er werkelijk te zijn voor de mensen om je heen, die God op je pad brengt. Zo is het leven van een christen. Zo is de kerk christelijk.

Het gaat om je offer.

Het gaat om het offer van je leven, dat is je ware eredienst (Rom. 12:1).

Het offer waarvan niemand arm wordt. Want wie zijn leven weet te geven, die zal het ontvangen.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum

daar ben je christen voor

enkel en alleen omdat de vormgeving je niet aanstaat, wat zegt dat dan over jezelf? En als je wat een ander door de Geest zegt of zingt vooral raar vindt, zet je dan jezelf niet ergens buiten?

Zonder offer kan het niet

Mensen vragen mij regelmatig of ik zonden concreet wil benoemen. Ik meen dat ik dat doe.

Blijf in het licht

Kinderen, wees op uw hoede voor de afgoden. (1 Joh 5:21)

A. Kamer ■

Het laatste woord van 1 Joh. 5 klinkt als een dissonant. Onverwacht en storend. 'Kinderen: wees op uw hoede voor de afgoden' (1 Joh. 5: 21). Het klinkt dreigend, na al het mooie wat tevoren gezegd is. Het stoot je af bij lezing van die hooggestemde brief, die zo onbevangen spreekt over blijven in de Heer. Het geloof dat de wereld overwint, de christelijke liefde en het wandelen in de waarheid. Is daarna die waarschuwing tegen de verleiding tot overlopen naar de afgoden nog wel op zijn plaats? Als laatste woord?

Verleiding tot afgoderij is er dagelijks. Er hoeft echt geen beeld aan te pas te komen. Afgoderij is immers naast God iets hebben waarop je ten diepste je vertrouwen stelt. Je staat er zo maar voor. Je moet kiezen. Wil je loslaten en uit handen geven wat je verhindert de weg van de HEER te gaan of niet. Steun je op de belofte van God dat je zonden niet nodig hebt? Durf je het aan om alleen met de belofte van Gods zegen op pad te gaan, ook als je lege handen heb en geen zekerheid dat ze weer gevuld worden? Of kies je voor een nu tastbare zekerheid? En voor die tweesprong staan we sneller dan we denken. Soms zo snel dat we ons er niet eens van bewust zijn dat we al hebben gekozen.

Johannes leert dat de gelovigen mogen wandelen in de waarheid. Met de prediking is de Heer zelf met zijn Geest tegenwoordig. Deze deelt uit wat de Heer voor ons verworven heeft: hij maakt ons de beloofde zegen van God eigen. Johannes noemt dat wandelen in de waarheid.

De gemeente wordt door de Geest van Christus met het Woord omgeven. Zoals we in het bos tussen de bomen lopen, zo wandelt de gemeente dank zij het Woord temidden van de weldaden

van de Christus. Je geniet de gemeenschap van de Geest van Christus, die de gelovigen toeëigent en bewaart bij het heil dat de Heer geeft.

Na Pinksteren werkt de Heer zelf mee met de apostolische prediking. Die prediking is compleet. 1 Joh. 1:15: zegt het: 'God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis'. Met de apostolische prediking weet je alles wat je weten moet om in de gemeenschap met de Vader en Zijn Zoon te leven en daarin te blijven (1 Joh. 1:3) Er is niets achtergehouden. Zo wil God gediend zijn.

Johannes markeert met zijn oproep beducht te zijn voor afgoden: het front van de dag. Gods kinderen moeten zich trainen in het voortdurend vertrouwen op Gods beloften. Leer daarbij te blijven.

Dat slotwoord waarschuwt op te passen voor de verleiding van een zelfverzonnen weg tot welvaart te verkiezen boven de weg van de Christus. Alleen het evangelie wijst aan wat werkelijk betrouwbaar is. Houd het vast: de Geest van Christus maakt ons eigen wat we in Christus hebben. Je wordt weer geschikt gemaakt om God te dienen: het bloed van Christus reinigt van zonden. (1 Joh. 1:9). Je bent in reddende handen, die je herstellen in de dienst.

God is Licht en in Hem is geen duisternis. Er is niets wat je weten moet om welvaart te hebben, achtergehouden. Daarom: laat je niet bedriegen.

Blijf bij het Licht.

Blijf in de gemeenschap van de Geest van Christus

Blijf bij de apostolische prediking.

Ds. A. Kamer is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Noord en woont in Hoogland

Wo man singt...

wandelen met God

Er was een vergadering. Het ging over muzikaal leiderschap. De vaklui waren aanwezig. Dat zijn in onze kerken de organisten. Ze hebben een eigen vereniging, met een eigen tijdschrift, dat meer lezers zou moeten hebben dan alleen maar de organisten. Ook waren belangstellenden uitgenodigd. Afgaande op het aantal aanwezigen, tellen onze kerken niet veel belangstellenden voor de muzikale kant van onze erediensten. Jammer. Want in onze dagen rollen de nieuwe wijzen en de moderne ritmes over ons heen.

J.T. Oldenhuis ■

Er zijn jeugddiensten, bijzondere diensten, themadiensten, er komen nieuwe liederen, er zijn koren, cantorijen en muziekgroepen, ze komen al of niet met mengpanelen, ritmesecties, snoeren en contactdozen de kerkdiensten binnen. Soms kunnen ouderen het niet meer helemaal volgen. Soms gaan jongeren uit hun dak. Wat is er nodig voor muzikaal leiderschap? Zijn er wel algemene normen? Of valt er over smaak niet te twisten? Mag dan in elk geval goede smaak nog wel bevorderd worden? Wat is de toekomst voor het orgel? Staat het misschien straks in de kerk en speelt het niet meer?

Een referaat

Er was een referaat. Natuurlijk was er een referaat. Daar kan het niet zonder. Wij hebben stevige kost nodig. Calvijn kwam ter sprake. Uiteraard, we waren in gereformeerd gezelschap en dan komt Calvijn ter sprake. Hij was het dan toch maar die het volk zowat vanuit het niets weer liet zingen. Er waren geen goede liederen. Hij maakte ze zelf. En schakelde dichters in, zo gauw hij die mogelijkheid had. Luther ging hem daarin al voor. En Zwingli volgde hen na. Wat hebben die reformatoren het belang van de kerkzang hoog ingeschat! Wat hebben ze er geweldige dingen over geschreven! Wie zich een beetje met dit onderwerp bezig houdt, wordt keer op keer verrast. En wat hebben ze wat los gemaakt: na hen kwam een stroom dichters, en een onafzienbare rij componisten. De rijkdom is onoverzienbaar. En vele zijn de uitspraken over de hoge functie van het lied. Een kerk die werkelijk kerk van Jezus Christus is, móet zingen. De gemeente is altijd een zingende gemeente geweest. In de samenhang wordt de lof op God

gezongen, maar ook wordt de Schrift naar elkaar toe geopend, wordt belijdenis gedaan van het geloof en wordt een boodschap aan de wereld voorgehouden.

Waarschuwing

Ook klonken er waarschuwingen. Natuurlijk werden vooral de waarschuwingen van Calvijn doorgegeven. In zijn gespierde bewoordingen zei hij het heel duidelijk: omdat de muziek zo grote macht en kracht heeft om het hart van de mensen te ontroeren en te doen ontvlammen, moet er op gelet worden, dat het gezang niet lichtzinnig en onstandvastig is, maar gewicht en majesteit heeft. En daarbij verwees hij naar de oude Augustinus, die er ook al voor waarschuwde, dat de oren meer aandacht zouden schenken aan de schone melodie dan de harten aan de geestelijke zin der woorden. Matiging is het woord dat Calvijn gebruikt, en bescheidenheid is volgens hem een vereiste voor melodieën. De muziek is óf de eerste óf een der voornaamste middelen om de mens genoeg te schenken, en juist daarom moeten we ons er voor hoeden deze gave te misbruiken, uit vrees haar vuil te maken en te bezoedelen en haar te veranderen in ons verderf, terwijl ze toch bestemd was tot ons voordeel en heil. Wanneer deze matiging in acht genomen wordt, is het zonder twijfel een zeer heilige en heilzame instelling. Maar gezangen die slechts op liefelijkheid en streling der oren zijn ingericht, passen niet bij de majesteit der kerk en zullen God ook ten zeerste mishagen. En nog veel meer! Wat waren ze voorzichtig, die reformatoren! En zouden we hun waarschuwingen niet juist vandaag, nu de kunstmiddelen van de mengpanelen en de ritmesecties de swingende kracht van de muziek gelijk met het aantal decibellen zo

heftig verhogen, nog eens goed op ons moeten laten inwerken? En zouden synodeleden die niet gekozen worden op de kwaliteit van het kunnen wegen van poëzie en muzikale stijlen, maar soms zo maar als het ware terloops over 'eigentijdse' liederen gaan spreken, dit allemaal wel op zijn merites kunnen beoordelen? Wat houdt muzikaal leiderschap vandaag in? Hoe ver lopen de voorkeuren vandaag uit elkaar? Hoe groot groeit de kloof tussen het volk dat de wijs niet kent en de profeet die op zijn eigen orgelbank nooit wordt geëerd? En hoe breng je die twee dicht bij elkaar om het volk het nieuwe lied te laten zingen, dat zo bijzonder is, dat Johannes in zijn visioen er alleen maar van kan zeggen, dat hij iets hoorde dat op een lied leek? Ik zei al: het was een stevig referaat, maar de spreker gaf geen pasklare antwoorden. Geloof me nu maar, want die spreker was ik zelf.

En toen kwam de praktijk.

Eén van die vaklui – uit de traditie van de Gereformeerde Gemeenten – vertelde van zijn ervaringen: jeugdgroepen, kindergroepen, een cantonier, samenzang van allen, nieuwe liederen, oude liederen, een zeer breed spectrum, de ordening van het kerkelijk jaar, geworteld in een traditie van eeuwen, zonder veel heftige discussies, met een plaats voor het orgel, en met inschakeling van veel meer, gewoon maar zingen uit de schat van de kerk der eeuwen. Niks geen eenzijdigheden, niks geen stormloop tegen "die domme orgel", niks geen afwijzing van nieuwe stijlen en ritmes. Vakmanschap zonder gedram. En er voer wat door mij heen, iets dat mooi was en goed deed. En we zongen.

En er kwam een vervolg: een orkest dat optreedt in één van onze kerken, met een orga-

nist, die ze liet spelen, met orgel, zonder orgel. Psalmen van Goudimel, bewerkingen van koraalzetters, nieuwe vondsten, kleurrijke klanken. En de aanwezigen zongen, soms op de begeleiding van een saxofoon, fagot en klarinet, soms met het hele orkest. En de fluiten waren hoog boven ons uit te horen. En de canon vereiste van elk van de aanwezigen de volledige aandacht. En de stemmen mengden zich in beurtzang. En de oren werden gestreeld en de harten werden gesticht. En de organist speelde een bewerking van een E&R lied (o wat zijn wij toch een bijzonder volkje, dat we zelfs een eigen musicologisch jargon hebben ingevoerd ter aanduiding van een categorie liederen naar een bundeltje dat alleen in onze kring bekend is, waarvan ook nog de onderliggende verzamelcriteria volstrekt ongrijpbaar zijn geweest), maar wat speelde hij dat! Daar had u allemaal bij moeten zijn. En ook al die jongeren die zo maar zeggen, dat het orgel in de kerk nou ja dan nog wel mag blijven staan als het maar niet meer speelt? Ze zouden bekeerd worden!

Wo man singt da setz dich ruhig nieder

Was het niet ook één van de reformatoren die deze zin gebruikte : Wo man singt, da setz dich ruhig nieder, böse Menschen haben keine Lieder? Heeft Luther niet gezegd, dat hij de satan met liederen op de vlucht kon jagen? En was er niet een Jezüet die ooit gezegd heeft dat Luther met zijn liederen meer onheil heeft aangericht, dan met al zijn lijvige boekwerken?

Geef ons vaklui.

En laten we zingen.

Samen in één maat en op één ritme.

In een veelstemmigheid die alleen maar in een harmonieuze samenhang te bereiken is.

Enschede-Oost en Sint-Jansklooster-Kadoelen - beroepen: A. Krijgsheld te Delfzijl

Putten - beroep aangenomen: J. Wesseling te Ede-Zuid

Assen - nieuw adres: ds. K.J. Kapteijn, Perzikstraat 30, 9408 BR Assen

De gaven van de Geest 2

Hoe spreekt de bijbel over het vóórkomen van opvallende gaven van de Geest aan de gelovigen? Zijn de bijzondere gaven van de Geest tijdgebonden of geeft Hij ze nog steeds aan de christenen van onze tijd? We vervolgen ons verhaal van de vorige week

W. en K. Wierenga ■

Klanktaal in Korinte

We komen in 1 Kor 12-14 twee bijzondere verschijnselen tegen waarvan we zeker weten dat die in de gemeente van Korinte aanwezig waren. Dat is in de eerste plaats het spreken in tongen. We volgen nu de opvatting dat dat spreken in tongen ('klanktaal' zegt de NBV) inhield: het uiten van reeksen van klanken die geen woorden en zinnen vormen die in enige menselijke taal betekenis hebben. We volgen die opvatting al gaan we steeds meer aan de juistheid er van twijfelen. Meer en meer neigen we tot de opvatting dat het in 1 Kor 12-14 evenals in Handelingen gaat over het spreken van een gewone menselijke taal in een omgeving die die taal normaliter niet verstaat. We onderscheiden dit spreken in tongen in Korinte hier dus van het verschijnsel dat we enkele keren in Handelingen vermeld zien.

Vreemde talen in Handelingen

Op de Pinksterdag ... de toen aanwezige volgelingen van Christus *'begonnen op luide toon te spreken in vreemde talen, zoals hun door de Geest werd ingegeven'*. Dat komt nog twee maal in Handelingen voor. Het gaat op die twee plaatsen om een soort herhaling-in-het-klein van een opvallend gebeuren op de Pinksterdag. De vreemde talen op de Pinksterdag werden door de aanwezigen verstaan. Het waren menselijke talen met een woordenschat en een grammatica die de aanwezigen kenden. Dat is duidelijk in Handelingen 2. Op de beide andere plaatsen (Hand. 10:46 en Hand. 19:6) heeft de NBV met *klanktaal* vertaald en het spreken in klanktaal op die plaatsen blijkbaar gelijk gesteld met de klanktaal in 1 Kor 12-14. Dat achten we beslist onjuist. De plaatsen Hand. 10:46 en Hand. 19:6 moeten uitgelegd worden niet met een schuin oogje naar de 'klanktaal' van Korinte, maar binnen het boekje Handelingen. Dus in verband met Hand. 2.

Nogmaals klanktaal

Maar stel dat het verschijnsel in Korinte iets heel anders was dan het spreken in vreemde talen in Handelingen. Daarvoor zou kunnen worden aangevoerd dat Paulus in 1 Kor. 14: 2 schrijft: *'Niemand kan hem (de tongentaalspreker KW/WW) verstaan'*. Hij schrijft ook dat iemand er een speciale gave van de Geest voor moest krijgen om die tongentaal wél te verstaan en de betekenis er van aan anderen door te geven. Maar ondanks het feit dat Paulus heel wat over dat verschijnsel in Korinte zegt, is er eigenlijk niemand die precies weet wat het was. Wij weten het in elk geval niet. We hebben er geen idee van of datgene wat tegenwóórdig tongentaal wordt genoemd, hetzelfde verschijnsel is als dat in Korinte. We stellen dat niemand dat weet. Er zijn geen geluidsbanden van dat vroegere spreken in tongen. Verder vindt Paulus van dat spreken in tongentaal, nou ja, je moet het niet verhinderen, ook niet in de samenkomsten (1 Kor. 14:38), maar propageren moet je het dus blijkbaar ook niet. Het is van zo weinig nut voor de gemeenschap. En bovendien: het verschijnsel is voorgekomen in Korinte, maar niet omdat dat vreemde verschijnsel ooit door de Heer van de kerk was belóófd aan de Korintiërs of de Filippijzen of anderen.

wij weten het in elk geval niet

Het is ons evenmin beloofd, ook niet opgedragen. Dat de Geest een dergelijk verschijnsel, wat het dan ook precies moge zijn geweest, bewerken kán in een gemeente... och Hij kan alles. Hij is de almachtige God, evenals de Vader en de Zoon. En als het Hem behaagd heeft dat verschijnsel te bewerken in Korinte, zo ongeveer in het jaar 55 na Christus, om

welke reden ook, dan zegt dat helemaal niets over vandaag. Of de Geest dit verschijnsel ook in andere gemeenten in die gebieden en in die tijd heeft bewerkt, daar weten we ook niets van uit de bijbel.

Er kan dus niet aangetoond worden dat dit verschijnsel van tongentaal behoort tot de uitrusting van de kerk van alle eeuwen. Wie meent vandaag in tongentaal te kunnen spreken, moet niet doen alsof hij weet dat dat hetzelfde verschijnsel is als het verschijnsel in Korinte toen. En hij moet ook vooral niet zeggen dat die gave ook aan anderen is beloofd. Of dat je je er voor open moeten stellen. In het licht van de gegevens van de bijbel is dat onverantwoord en ongepast.

Profetie

Een ander verschijnsel in Korinte was de gave van de profetie. De woorden profetie en profeet hebben in de bijbel niet steeds dezelfde betekenis. Mozes wordt een profeet genoemd, maar Maleachi ook, evenals Jona. Maar zij traden toch allemaal heel verschillend op? Er is in het OT ook sprake van 'profetenscholen'. Was profeteren een schoolvak? Kon je het leren? En waarom is er sprake van die profetenscholen juist in de tijd van Samuel en in de tijd van Elia en Eliza? Had dat iets te maken met het werk van die bekende profeten? Tijden van reformatie? En om even naar de Heidelbergse Catechismus te gaan: daar staat in antw. 32 dat wij, christenen, allemaal deel hebben aan de zalving van Christus om als profeet zijn naam te belijden. Is dat alles over ons profeet-zijn: zijn naam belijden?!

is dat alles over ons profeet-zijn: zijn naam belijden

Wat betekent wat er in Joël staat: *'Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft (= over alle leden van Gods volk, KW/WW). Jullie zonen en dochters zullen profeteren... zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten'*? Worden die Petrus op de Pinksterdag aanhaalt. Betekent dat, dat alle leden van Gods kerk bijzondere openbaringen krijgen, alle eeuwen door? En dat naast wat de bijbel ons openbaart? Op zulke openbaringen beriepen de leiders van de Wederdopers zich in de 16e eeuw en ze kwamen tot het gewelddadig innemen van de stad Münster, en tot veelwijverij.

Openbaring

In artikel 2 van de NGB staat, dat onze God zichzelf aan ons bekend maakt door zijn heilig en goddelijk woord, 'namelijk voor zover dat voor ons in dit leven nodig is tot zijn eer en tot behoud van de zijnen' Wat we nodig hebben

om te leven tot Gods eer en wat we nodig hebben om behouden te worden... daarvoor is de bijbel voldoende. Maar charismatici onderschrijven niet wat wij, gereformeerden, hier in de NGB zeggen. Zij spreken over het *ontvangen van openbaringen* die hun aanwijzingen geven hoe ze in dat of dat geval moeten handelen. Of: openbaringen betreffende het innerlijk of de wensen, begeerten of gedachten van anderen. Kunnen die aanwijzingen later blijken onjuist te zijn geweest? Wie heeft dan de verantwoordelijkheid daarvoor? Kun je er als medegeloofvige kritiek op uitoefenen? Of spreek je dan de heilige Geest tegen? Nergens, maar dan ook nergens wijst de bijbel ons die richting uit. Integendeel. Gebruik je geheiligd verstand maar om in helder inzicht en alle fijngevoeligheid te onderscheiden waarop het aankomt als je een beslissing moet nemen (vergelijk Filippenzen 1:9-11).

Gave der genezing

In 1 Korinte is ook sprake van de gave om te genezen (1 Kor. 12:9, 28 en 30). Maar er staat niet dat die gave in de gemeente van Korinte voorkwam. Dat denken de charismatici en anderen wel, maar het is niet zo. Er staat (1 Korinte 12:8-11) dat aan de één de ene gave wordt gegeven, aan een ander een andere gave. Tot die gaven behoort ook de gave om te genezen. Maar er staat niet bij dat iemand in de gemeente van Korinte die gave van de genezing had gekregen. We geven toe dat dat heel precies lezen is. Maar precies lezen is goed, zeker als het om de bijbel gaat. Het is één van de grootste tekorten van de charismatische bewegingen dat ze gewoonweg slordig zijn in het gebruik van de bijbel.

Maar hoe zit het dan met vs 30? Begin met vs 28. Daar lezen we: *'En God heeft sommigen aangesteld in de gemeente, ten eerste apostelen, ten tweede profeten, ten derde leraren, verder krachten, daarna gaven van genezing...'*. Heeft God in de gemeente van Korinte sommigen aangesteld tot apostelen? Dat kun je toch niet zeggen, wel? Wat je wel kunt zeggen is: God heeft in zijn (over de hele toenmalige wereld verspreide) gemeente ook apostelen aangesteld. Dat klopt. Het woord 'gemeente' komt in twee betekenissen in de bijbel voor. Om een locale gemeente aan te duiden (1 Kor 1:2), maar ook om het hele volk van God aan te duiden. Zoals Christus zei, dat Hij zijn gemeente zou bouwen op een rots, op een petra, op Petrus. Daar bedoelt onze Heer duidelijk zijn gemeente van alle tijden en plaatsen. En dat is hier in 1 Kor 12:28 ook het geval. Dat wordt bewezen door het feit dat de apostelen hier ook genoemd worden als gave aan de gemeente. En dat bewijst weer dat niet van alle gaven genoemd in vs 28, gezegd kan worden dat ze aan de gemeente van Korinte waren gegeven en/of aan elke plaatselijke gemeente zijn gegeven. Dat kun je dus ook niet zeggen van de gave om te genezen. Genezen behoort tot de tekenen en wonderen en krach-

ten die een apostel kenmerken (2 Kor 12:12). Die gave was aan hen beloofd. En aan niemand anders. Als Paulus in Efeze is, dan is in die gemeente de gave om te genezen. En als Paulus in Korinte is, is in die gemeente de gave om te genezen.

Van twee niet-apostelen wordt verteld dat ook zij mensen genazen. In Handelingen wordt het verteld van Stefanus en van Filippus. Zij waren allebei door de gemeente gekozen ambtsdragers; ze waren voor de apostelen gesteld die een gebed uitspraken en hun daarna de handen oplegden. De apostelen kunnen vandaag aan geen mens meer de handen opleggen. Laat dan ook maar geen mens zich verbeelden de gave van de genezing te hebben.

Gebed om genezing

Weet U wat de gave om te genezen is? Dat is niet wat er tegenwoordig voor wordt uitgegeven. Charismatici zeggen dat er veel wonderbaarlijke genezingen plaatsvinden. Op het zogeheten ministry-gebed. Genezingen op voorbede dus van aangewezen voorbidders. Meestal twee tegelijk met een derde om wiens genezing gebeden wordt. We zien niet in waarom zulk voorbede-doen van meer waarde zou zijn dan een bidden als gemeente voor de genezing van een gemeentelid. Of van meer waarde dan een gebed van de predikant in de kamer van een ziek gemeentelid. Of het gebed van de wijkouderling. Of het gebed van een medegelovige. Er wordt tegenwoordig wat aan de man gebracht door de charismatici! Maar afgezien daarvan. Dat bidden om genezing moet men niet gelijk achten aan de gave om te genezen. De gave om te genezen werkt zo: de bedelaar aan de Schone Poort van Jeruzalem kreeg van Petrus en Johannes te horen: *'in de naam van Jezus Christus van Nazaret, sta op en loop'* (Hand 3:6.). En daar gaat-ie: pats boem. Niks bidden en smeken en nog eens en volhouden maar, wie weet komt er wat van. Paulus deed het precies zoals Petrus en Johannes: *'Kom overeind en ga op uw benen staan'* (Hand 14:10). Hij hoefde niet eens wat te zeggen. *'De doeken en de werkkleren die hij gedragen had werden naar de zieken gebracht, zodat ze genazen en de boze geesten hen verlieten'* (Hand 19:12). Het bovenstaande geldt ook voor het opwekken van doden en het uitdrijven van demonen. Dat waren ook 'pats boem' gebeurtenissen. Ook die gaven zijn nergens aan de kerk van alle eeuwen beloofd. Het is ook geen opdracht voor de kerk om doden op te wekken en demonen uit te drijven. Dat staat nergens in de hele bijbel.

Conclusie

Of je dit nu streeptheologie noemt of niet, nuchter en precies lezen van het NT leidt tot dit resultaat. We hoeven helemaal niet aan te tonen dat ergens in de bijbel staat dat die bijzondere, opvallende gaven niet meer voorko-

men. Ze zijn gewoon opgehouden toen de apostelen er niet meer waren. Aan hen waren ze beloofd en opgedragen. Zij zijn er niet meer en daarom zijn die gaven er ook niet meer.

aan hen waren ze beloofd en opgedragen

Met de tongentaal ligt het iets anders. Die gave was aan niemand beloofd. Ook niet aan de apostelen. Het verschijnsel was kennelijk ook niet gebonden aan de apostelen. Of die gave nog bestaat weten we niet, want we weten niet of wat er vandaag voor wordt uitgegeven, de tongentaal is die in Korinte voorkwam. Wie er gelukkig mee is, heeft onze zegen.

Slot

U kent de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus. Wat was die rijke man bezorgd over zijn broers. Zouden die ook terecht komen in de pijniging? Hij vraagt dan aan vader Abraham om zijn broers toch iets bijzonders te laten meemaken. Stuur een dode naar ze toe, vader Abraham. Bij voorkeur Lazarus daar bij U. Dan zullen mijn broers nog op tijd tot inkeer komen. Iemand die dood was en opeens weer voor ze staat... Wat zegt vader Abraham dan? Hij zegt: ze hebben Mozes en de profeten. Als ze daar niet naar luisteren, zullen ze zich ook niet laten overtuigen als er iemand uit de dood opstaat. Stel dat wij onze Heer aanspreken en zeggen: het is nodig dat er bijzondere dingen gebeuren, anders zakken wij als gemeente in en luisteren de mensen buiten de kerk niet. Zou onze Heer niet zeggen: jullie hebben Mozes, de Profeten, de Evangelieën, de Handelingen der apostelen, de Brieven van de apostelen en mijn Openbaring aan Johannes. Naar hen moeten jullie luisteren. En als jullie of wie dan ook niet naar hen luisteren, dan helpen tekenen en wonderen en krachten en opwekkingen uit de dood niets. Daar kunnen we het dan mee doen.

Drs. W. Wierenga is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Helpman en woont in Midlaren
Drs. K. Wierenga is docent klassieke talen aan het Greijdanuscollege te Zwollen en woont in Grafhorst

Arm en rijk in de Bijbel (1)

van binnen
naar buiten

Inleiding op de artikelen van Ds. P. Houtman

Heeft de kerk een taak in deze wereld om de kloof tussen rijk en arm te overbruggen? Om onrecht in de wereld te bestrijden? Of is dat iets waaraan de kerk maar niet moet willen beginnen, omdat de taak van de kerk niet gericht moet zijn op het horizontale, het leven op deze aarde nu, maar op het verticale, het leven op de nieuwe aarde straks? Dit is door de eeuwen heen een klemmende vraag voor de kerk geweest. Deze vraag wordt die niet alleen ingegeven door het Bijbelse nadenken over barmhartigheid maar ook over gerechtigheid.

Het kerkelijk instituut voor Zending, Hulpverlening en Training, De Verre Naasten, is bezig deze vraag (of de kerk opdracht heeft tot het bevorderen van gerechtigheid) met JA te beantwoorden. Aan de basis daarvan moet de zorgvuldige bestudering van Bijbelse gegevens liggen. Piet Houtman verdiepte zich in een onderdeel daarvan, de verhouding tussen arm en rijk in de Bijbel. Hij deed dat als docent in het kader van zijn lessen aan het Presbyterian Theological Seminary van Dehra Dun (India). Het resultaat wil hij in drie achtereenvolgende artikelen met ons delen. Hoe kijken wij (van binnen een rijke kerk naar buiten toe) aan tegen de armoede van velen in deze wereld? Hoe moeten wij als christenen leren kijken, vanuit het rijke westen, over de 'Global Rift' heen, naar oost en zuid?

G. Riemer

P. Houtman ■

*Een arme en een rijke hebben dit gemeen:
de Heer heeft hen beiden gemaakt.
Spreuken 22:2*

Hoe zit het met het sociale gezicht van christenen? Moeten zij zich inzetten om armen en rechtelozen te helpen en ongelijkheid te bestrijden? Een 'ja' ligt nogal voor de hand als antwoord op die vraag. Maar kom je dan niet in de sfeer van een nivellerend gelijkheidsdenken dat alle verschillen tussen mensen wil uitwissen? Zegt de Bijbel ook niet: 'Een arme en een rijke hebben dit gemeen: de Heer heeft hen beiden gemaakt' (Spr. 22:2)? Verschil moet er kenmerkend zijn.

Wat zegt de Bijbel over ongelijkheid? Moeten christenen ongelijkheid bestrijden? Roept de Bijbel ons daartoe op?

Deze serie van drie artikelen gaat in de Bijbel op onderzoek uit: wat zegt God daarin over armoede en rijkdom en sociale gelijkheid? Hoe

betrekkelijk is materiële welvaart en hoe diep reiken Gods beloften voor de erfenis die ons wacht - een stad waar alles goud zal zijn wat er blinkt?

Er is in de samenleving op allerlei terreinen ongelijkheid: in gezagspositie, geslacht, sociale klasse, welvaart, macht. Het gaat in deze artikelen om de ongelijkheid in welvaart, in materiële voorzieningen. Met de gevolgen die daar meestal mee samenhangen: armen hebben ook minder toegang tot basisvoorzieningen als onderwijs, werk, gezondheidszorg en het rechtssysteem; ze hebben minder macht en aanzien in de maatschappij en zijn op allerlei manieren van de rijken afhankelijk.

Nivellerende wetgeving

Toen God de Israëlieten had bevrijd uit de slavernij in Egypte, en hen in het beloofde land had gebracht, werd dat land onder de twaalf

stammen verdeeld en iedere familie kreeg een gedeelte als erfdeel. Een familie mocht haar land nooit verkopen, het bleef haar erfdeel (Lev. 25:23, vgl. 1 Kon. 21:3).

Het uitgangspunt van deze verdeling is dat het land Gods eigendom is: *'Het land behoort mij toe en jullie zijn slechts vreemdelingen die bij mij te gast zijn'* (Lev. 25:23). Daaruit kunnen we afleiden dat dit beginsel niet alleen opgaat voor Israël in het Oude Testament; het heeft een wijdere strekking: *'Van de Heer is de aarde...'* (Ps. 24:1).

de verdeling van het land brengt fundamenteel gelijkheid onder Gods volk

De verdeling van het land brengt fundamenteel gelijkheid onder Gods volk. Er staat niet bij dat elke familie een even groot en gelijkwaardig stuk land kreeg (wat vruchtbaarheid en dergelijke betreft). Maar iedereen had een plek om te leven en om in zijn levensonderhoud te voorzien (niet individueel, maar in familieverband). In dat opzicht was een Israëliet onafhankelijk. Hij was een vrij man.

Het land was door God aan het volk beloofd. Hij zou hen er zegenen, zodat ze welvaart zouden genieten. De grond zou rijke oogst voortbrengen. Er was dus gelijkheid in welvaart, niet in armoede. Het is niet nodig dat er armen zijn onder het volk van God (Deut. 15:4), op voorwaarde dat het volk trouw zou zijn aan de God van deze belofte (15:5).

De wet houdt er echter rekening mee dat het in werkelijkheid anders zal gaan. In hetzelfde gedeelte wordt gezegd: *'Armen zullen er altijd zijn bij u'* (15:11, aangehaald door Jezus in Matt. 26:11). Het kon gebeuren dat iemand tot armoede vervalt, schulden opbouwt en gedwongen wordt zijn eigendom of een deel ervan te verkopen. Daar worden geen oorzaken voor genoemd, maar je kunt diverse oorzaken bedenken, waar de betrokkene al dan niet zelf invloed op had of verantwoordelijk voor was: luiheid, verkwisting, gebrek aan vaardigheden in het boerenbedrijf, de boekhouding of andere aspecten van het ondernemerschap, afdwaling van God (persoonlijk of collectief).

Je land kwijtraken is voor een boer iets heel ergs. Het gevaar is dat hij zijn onafhankelijkheid verliest en zich moet verhuren als arbeider of dagloner om zijn schulden af te lossen (Lev. 25:39).

Persoonlijke verantwoordelijkheid wordt dus niet uitgeschakeld (net zomin als gedeelde of collectieve verantwoordelijkheid): van mismanagement of iets dergelijks moest je de gevolgen dragen.

Maar in het Jubeljaar (de yobel was de trompet waarop geblazen werd om dat jaar in te luiden, Lev. 25:9), elke 49 of 50 jaar, kon iedereen naar zijn oorspronkelijke erfdeel terugkeren (25:10, 13). In een aantal gevallen zouden dat dan de

kinderen zijn met hun kinderen, die dan terug konden naar het erfdeel van hun ouders.

Deze regeling had verstrekkende consequenties voor het alledaagse economische leven. Het betekende dat bij het kopen of verkopen van land het aantal jaren tot het volgende Jubeljaar doorslaggevend was voor de prijs. Om precies te zijn, werd niet het land verkocht, maar het aantal oogsten dat ervan kon worden binnengehaald (Lev. 25:11v, 27).

Armenzorg

De oudtestamentische wet bevat een aantal voorschriften die min of meer samenhangen met deze elementaire regeling, om armoede te voorkomen, de gevolgen te verzachten, de waardigheid van de armen te beschermen of voor de armen te zorgen. Een aantal voorbeelden:

Om te voorkomen dat iemand gedwongen was land te verkopen, moest zijn (naaste) familielid het erfdeel voor hem vrijkopen (Lev. 25:39). Als degene die arm was geworden, weer genoeg middelen had om zijn erfdeel terug te kopen, moest dat mogelijk zijn (Lev. 25:26v).

Als een man stierf, moest zijn broer met de weduwe trouwen (Deut. 25:5v). Deze wet houdt ook verband met het erfdeel: de oudste zoon uit dit huwelijk erft het bezit van de overledene. Deze wet heeft verstrekkende gevolgen voor het gezinsleven; in de meeste gevallen zou ze bigamie tot gevolg hebben, wat in dit geval niet alleen was toegestaan, maar zelfs voorgeschreven.

Een algemene wet om armoede te voorkomen is het voorschrift een broeder of landgenoot die arm wordt, te ondersteunen, zodat hij onafhankelijk kan blijven (Lev. 25:35v). Een geldlening geven is de meest voor de hand liggende manier. De Israëlieten moeten dat ruimhartig doen (Deut. 15:7v). Ze mogen geen rente vragen (Lev. 25:37, Ex. 22:25, Deut. 23:19v). Het renteverbod is algemeen, maar kennelijk bedoeld om armoede of misbruik van iemands financiële nood te voorkomen. De rente op een lening was in de oudtestamentische tijd bijzonder hoog, 50 tot 100 procent.¹⁾

Het was ook verboden misbruik te maken van iemands armoede door hem met winst voedsel te verkopen (Lev. 25:37).

Om de zeven jaar werden de schulden kwijtgescholden. Dat mocht niet ten koste gaan van ruimhartig geld lenen (Deut. 15:1v). Een lening voor armen kwam op deze manier bijna neer op een gift.

Het volk Israël moest voor de armen zorgen; dat wordt op diverse manieren voorgeschreven. Elk zevende jaar, het Sabbatsjaar, mocht het land niet worden bebouwd. Wat er groeide, was speciaal voor de armen of de minder bedeelden (Ex. 23:11, Lev. 25:6). Oogsten moest niet al te nauwkeurig gebeuren. Er moest iets achterblijven wat de armen mochten ophalen (Lev. 19:9v, 23:22, Deut. 24:19v).

Om de drie jaar moest een tiende van de oogst worden opgeslagen in de steden van de Israëlieten; dat was voor de armen (Deuteronomium 14:28v, 26:12v).

Slaven mochten niet zonder meer als eigendom worden behandeld; als ze lichamelijke verwondingen opliepen, ook door bestraffing, gold de strafwet (Exodus 21: 20v, 26v, 32).

Voorlopige conclusies

Uit de voorgaande gegevens vallen een aantal conclusies te trekken.

1. Jubeljaar en Sabbatsjaar waren de grote nivelleerders in de Israëlsche maatschappij; of eigenlijk de grote herstellende van gelijkheid. Ongelijkheid die in de loop van de tijd onvermijdelijk binnensloop, werd gecorrigeerd. Bovendien was er een heel aantal andere voorschriften om ongelijkheid te verzachten.
2. Gelijkheid was niet maar een menselijk grondrecht. De wetten voor gelijkheid kwamen van de God die Israël had bevrijd uit de allereerste ongelijkheid in Egypte. Israël had een bevoorrechte positie als Gods uitverkoren volk. Gelijkheid sloot niet uit dat er een soevereine vorst is die voorrechten kan toekennen. Dat had God gedaan aan Israël en dat was het fundament van het bestaan van Gods volk. Er was gelijkheid *voor God*. Ontrouw aan God leidde tot ernstige ongelijkheid.
3. Zorg voor de armen hing nauw samen met eerbied voor God (Deut. 14:23). De sabbat was de dag van de Heer; de armen mochten delen in het rusten van de arbeid op die dag (het vierde gebod in Ex. 20:10, Deut. 5:14). Sabbatsjaar en Jubeljaar hingen met de sabbat samen; bij alle drie speelt het heilige getal zeven een rol (na zeven jaar en zevenmaal zeven jaar) en het voorschrift heeft dezelfde inhoud: rust en vrijheid.
4. Zorg voor de armen was een kwestie van dankbaarheid voor de vrijheid en welvaart die de Israëlieten genoten in het beloofde land en voor de bevrijding uit de slavernij, waarvan dit gezegend leven een gevolg was. Steeds opnieuw werd Israël aangespoord barmhartig en ruimhartig te zijn voor de armen, slaven en vreemdelingen, want zij moesten *bedenken dat zij zelf slaven waren in Egypte totdat de Heer, hun God, hen met sterke hand en uitgestrekte arm bevrijdde* (Deut. 5:15, ook 16:12, vgl. vs. 3, 24:18, 22).
5. Armen zijn in de oudtestamentische wetten geen behoeftige mensen, voor wie liefdadigheid nodig is. Ze worden gezien als leden van de gemeenschap. Ze worden vaak in één adem met zonen en dochters, slaven en slavinnen genoemd als leden van het huishouden (vierde gebod; Deut. 16:14). Armoede is niet alleen een kwestie van geldgebrek, maar ook van gebrek aan steun in de gemeenschap: de wees en de weduwe worden ook vaak genoemd.
6. Zorg voor de armen is niet alleen een gunst, maar ook een recht. In een liberale samenleving wordt het begrip rechtvaardigheid meest beperkt tot respect voor het eigendom van een ander; geven aan de armen is dan een extraatje, als vrijwillige liefdadigheid. De oudtestamentische wet schrijft ruimhartige armenzorg voor; als die zorg ontbreekt, is dat illegaal.
7. Deze rechtvaardigheid is een voorschrift voor alle Israëlieten, persoonlijk en collectief. In regels wordt heel vaak *'jullie'* aangesproken; meervoud dus. Daarin ligt in beginsel een derde weg tussen liberalisme en socialisme. Volgens het liberalisme is in wezen iedereen zelf verantwoordelijk voor zijn levensonderhoud; zorg voor de armen is een extraatje. In het socialisme moet ieders levensonderhoud gegarandeerd worden door de overheid, die daarvoor dan ook de middelen in handen moet hebben. Volgens de oudtestamentische wet is de samenleving als geheel, en ieder lid ervan, verantwoordelijk voor de zorg voor de armen. Dat sluit niet uit dat er, wanneer een samenleving groter en ingewikkelder wordt, aanvullende regels moeten worden gesteld; dat is later in de geschiedenis van Israël ook gebeurd. Maar fundamenteel ligt de verantwoordelijkheid bij de samenleving, van onderop.
8. Ondersteuning voor de armen is niet beperkt tot aalmoezen geven. Ze moet worden gegeven met oog voor hun belang, hun situatie en gericht op het doel: dat ze zich (in uw midden) kunnen handhaven (Lev. 25:35).

Ds. P. Houtman is predikant van de Gereformeerde Kerk te Twijzel-Kollumerzwaag en is uitgezonden naar India in dienst van DVN

Noot:

- ¹ Reicke/Rost, Bijbels-historisch handwoordenboek, trefwoord 'armoede'.

Liedboek gezang 332: Heer Jezus, Gij die als een kind

lied van de week

Tot ver in de 20ste eeuw was psalm 105 vers 5 het meest gezongen vers bij de bediening van de doop. Het laatste decennium zijn twee dooplieden van E.L. Smelik uit het Liedboek voor de Kerken voor liturgisch gebruik vrijgegeven, waarvan gezang 335 ('Heer van uw kerk, Gij hebt het woord genomen') tot op heden het meest populair is.

J. Smelik ■

De Generale Synode van Amersfoort gaf vorig jaar opnieuw een dooplied vrij: 'Heer Jezus, Gij die als een kind', gezang 332 uit het *Liedboek*. In tegenstelling tot de andere twee vrijgegeven dooplieden uit het *Liedboek* betreft het hier een dooplied van oudere datum.

De auteur, Johann Freder, werd op 29 augustus 1510 geboren in Köslin (Pommern) en overleed op 25 januari 1562 in Wismar (Mecklenburg). Hij studeerde vanaf 1524 theologie in Wittenberg en was daarna werkzaam als predikant in Hamburg, superintendent in Stralsund, Rügen en Wismar. Hij is vooral bekend geworden als lieddichter. Zijn teksten schreef hij meestal in het Nederduits maar een aantal daarvan is vertaald in het Hoogduits. Tot zijn bekendste liederen hoort het morgenlied 'Ich dank dir, Gott, für all Wohltat, daß du auch mich so gnädiglich die Nacht behüt't durch deine Güt', dat in 1559 gepubliceerd werd.

Dooplied

Afgaande op een handschrift uit Jena is het dooplied, dat voor zondag 11 juni op het rooster staat, ergens tussen 1552 en 1557 ontstaan. In 1565 verscheen het voor het eerst in de Nederduitse liedbundel *Enchiridion Geistliker Leder und Psalmen* die te Hamburg door Joachim Löwe gedrukt werd.

Het lied telt zes coupletten en in zijn vertaling is Ad den Besten dicht bij de oorspronkelijke tekst gebleven. De goede verstaander zal in het eerste couplet de referentie opmerken aan het tweede artikel uit de geloofsbelijdenis van Nicea: 'Terwille van ons mensen en van ons behoud is Hij neergedaald uit de hemel en vlees geworden door de Heilige Geest uit de maagd Maria en is een mens geworden.' Deze verbinding komt in de originele Duitse tekst net iets sterker naar voren dan in de Nederlandse vertaling omdat daar nadrukkelijk de maagdelijke geboorte vermeld wordt:

*Ach lieber Herre Jesu Christ,
der du ein Kindlein worden bist,
von einer Jungfrau rein geboren,
daß wir nicht möchten sein verlorn.*

Hoe dan ook, het eerste couplet zet de doop op een fraaie manier in de brede context van Christus' verlossingswerk. Jezus Christus werd kind om mensen te redden zodat zij niet 'voorgoed verloren zouden gaan'.

In de volgende strofen staat vooral het zogenoemde 'kinderevangelie' centraal, dat wil zeggen: de woorden uit Marcus 10:13-16: 'Laat de kinderen bij me komen, houdt ze niet tegen, want het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij. Ik verzeker jullie: wie niet als een kind openstaat voor het koninkrijk van God, zal er zeker niet binnengaan.' Hij nam de kinderen in zijn armen en zegende hen door hun de handen op te leggen.

Volgens de Lutherse kerkorden uit de tijd van de Reformatie hadden deze bijbelwoorden een vaste plek als lezing bij de doop. En daarmee zetten de Lutheranen een oude traditie die minstens terugvoert tot in de 12de eeuw. Gezien de discussies die - evenals in de 16de eeuw - momenteel gevoerd worden over de kinderdoop versus volwassendoop, hoeft het geen betoog dat dit lied ondanks zijn hoge leeftijd volop actueel is.

Gebruik

Het spreekt voor zich dat het lied primair bedoeld is om gezongen te worden bij de doop. Een goede mogelijkheid is om de strofen 1 tot en met 3 te zingen vóór, en de strofen 4, 5 en 6 ná de doopsbediening. De laatste drie strofen zouden in principe ter vervanging van het gesproken gebed uit het doopformulier kunnen dienen. Wanneer je én het formuliergebed uitspreekt én het lied zingt, ontstaat er eigenlijk voor een belangrijk deel een hinderlijke dubbele.

Het lied kan breder gebruikt worden dan alleen bij het bedienen van de doop. Op het manuscript uit de jaren vijftig van de zestiende eeuw staat onder het lied genoteerd: *'Dis liedlein mugen auch bei der wiege singen alte leute...'* (Dit lied mogen oude mensen ook bij de wieg zingen). En daarmee is indirect de band tussen het gezin en de kerk weergegeven. Of zoals Luther in zijn Kleine Catechismus antwoordde op de vraag hoe de kerk de dopelingen opneemt: *de kerk 'ziet erop toe dat dezen in kerk en school en thuis door de ouders en peetouders christelijk opgevoed en in de hoofdstukken van de leer onderwezen worden, totdat zij zelf tot het doen van belijdenis toegelaten worden.'*

Melodie

Als titel stond oorspronkelijk boven het lied: *Ein geistlich Liedlein fur die kleinen Kinderen im thon Erhalt uns her bei deinem wort vel vom himel hoch...*

Hier wordt dus gezegd dat het lied gezongen kan worden op de wijs ('im thon') van 'Erhalt uns, Herr, bei deinem Wort' (*Liedboek* gez. 310) of 'Vom Himmel hoch da komm ich her' (*Liedboek* gez. 133). In beide gevallen gaat het om melodieën van een kinderlied.

In navolging van het Duitse *Evangelisches Kirchengesangbuch* uit de jaren vijftig, is in het *Liedboek voor de Kerken* gekozen voor een andere melodie: 'O Jesu Christ, meins Lebens Licht', een lied dat handelt over het verlangen

van de pelgrim naar het hemelse paradijs. De vroegst bekende versie van de melodie is bekend uit de bundel *Geistliche Lieder Ayyden Choral oder gemeine Kirchen Melodey* (Königsberg 1597) van Johann Eccard. Over de herkomst bestaat verder veel onduidelijkheid.

De melodie is niet moeilijk en het aanleren ervan zal weinig problemen opleveren. Ik schat zo in dat de laatste drie noten van de eerste regel misschien enige aandacht nodig zullen hebben omdat de melodische wending a-fis-e wellicht niet iedereen even natuurlijk in de oren klinkt.

De regels 1 en 4 zijn aan elkaar verwant en dat geldt ook voor de regels 2 en 3. De melodieregels hebben alle hetzelfde ritme. Het driedelige ritme brengen sommigen wel in verband met het gegeven dat het een 'wiegelied' betreft. Dat lijkt me wat ver gezocht. In elk geval kun je het wel beter in het tempo van een wiegelied zingen, dan in het tempo van een walsje. Met andere woorden, zing het lied niet gehaast. Dege-
nen die met een metronoom overweg kunnen, hebben iets aan het volgende metronoomcijfer: ca. 116 voor de kwartnoot.

Dr. J Smelik is hymnoloog/musicoloog en woont te Zuidhorn

KERNREDACTIE:

Dr. E.A. de Boer,
Prof. Dr. B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. A.L. Th. de Bruijne, Drs. I.D. Haarsma,
Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten,
J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs. E. Brink, J.M. de Jong,
Ds. G. Riemer, Dr. J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

abonnementsprijs € 49,95
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom
verkrijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.
Aanlevering advertenties in overleg.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

KERKGEBOUWEN

vertrouwd verzekerd

speciale verzekeringen voor kerken, zorginstellingen en monumenten

Elk jaar krijgen we premie terug.
En flink wat!

Postbus 500 5240 AM Rosmalen www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

PERSBERICHT

Deputaten geestelijke verzorging militairen

Bijna iedereen in Nederland weet waar Uruzgan voor staat. Een gebied in Zuid-Afghanistan, waar Nederlandse militairen naar toe gaan. Er is lang over gesteggeld in de politiek, maar de eerste militairen zijn nu toch onderweg, en binnenkort zal de eerste volledige rotatie vertrekken. Niet voor niets is er in de politiek lang gepraat, want het gebied is gevaarlijk. En de militaire inlichtingendienst meldt dat het er ook niet veiliger op wordt.

Bij de deputaten geestelijke verzorging militairen binnen de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) zijn meerdere militairen aangemeld die naar Afghanistan gaan, of er al zijn. De deputaten hebben het plan opgevat om voor hen en hun familie/vrienden een avond te organiseren, om met elkaar eens door te praten. De deputaten noemen dit een thuisfront-avond. Daarmee willen ze het werk van de thuisfrontcommissies binnen defensie niet overdoen. Wel willen ze graag broeders en zusters in dezelfde omstandigheden bij elkaar brengen, om als geloofsgenoten met elkaar te spreken. Op eerdere thuisfrontbijeenkomsten is gebleken dat deze gezamenlijke achtergrond een meerwaarde was ten opzichte van de thuisfrontactiviteiten van de dienst zelf.

Daarom nodigen deputaten familie en partners van militairen die uitgezonden zijn, om bij elkaar te komen. Maar ook (familie en vrienden van) militairen die net terug zijn van uitzending, of die op de rol staan om het komend jaar te vertrekken. De uitnodiging is overigens niet alleen bestemd voor Afghanistan-gangers, maar ook voor hen die betrokken zijn bij andere uitzendingen.

Deze avond is gepland op 16 juni in Bunschoten. Het is de bedoeling op deze avond 'ervaringsdeskundigen' aan het woord te laten. Maar er is ook meer dan genoeg ruimte om met elkaar te praten.

Gegevens:

Datum: 16 juni

Tijd: 20.00 – 22.00 uur

Plaats: Petrakerk, Vondelstraat 13, 3751 EV Bunschoten

Om 19.30 staat de koffie klaar, aan het eind hopen we met een hapje en een drankje weer te vertrekken.

Ieder die zich tot de doelgroep rekent, is welkom. Aanmelding van tevoren is gewenst, in verband met de verzorging. Dit kan bij:

M. v.d. Burgh

0570 511570

marc@remedie.nu

M. Tel

033 2986817/4752834

marten.tel@filternet.nl